

17 december 2023, 3e zondag van Advent, dienst van Schrift en Tafel

1e Schriftlezing: Jesaja 65: 17-25, 2 Schriftlezing: Johannes 3: 22-30.

Gemeente van Christus, we kunnen het overal om ons heen zien; vormen van rivaliteit tussen mensen. Ons woord rivaal is ontleend aan het Latijnse woord rivalis, wat weer verband houdt met het woord rivus, wat waterloop, stroom, beek of kanaal (denk ook aan ons woord rivier). Het woord rivaal betekent daarmee letterlijk: 'iemand die het gebruik van een waterloop deelt met een ander'. Kortom: je zit met elkaar in dezelfde vijver te vissen en daarmee kun je elkaar in de weg zitten, vorm je een concurrent van elkaar. Want de vissen in een waterloop kunnen maar 1 keer gevangen worden; door jou of een ander. We associëren rivaliteit met het elkaar het licht in de ogen niet gunnen. We zien bij het bij beladen sportwedstrijden tussen aartsrivalen, we kunnen er in deze dagen iets van terugzien in een tot op het bot gepolariseerd politiek landschap. Maar vanuit de Bijbel klinkt er vanochtend een ander geluid. Het is samengevat in die ene zin waar de Evangelielezing mee afsluit: Hij moet groter worden en ik kleiner. Dat is precies het tegenovergestelde van rivaliteit. Het is een stap terug doen en naar de ander wijzen; het gaat niet om mij, maar het gaat om Hem. Dat is wat Johannes doet.

Toch is rivaliteit de Bijbel niet vreemd: we zien het bij de leerlingen van Johannes.

Ze lijken zich wat zorgen te maken en zeggen tegen Johannes; Jezus doopt en iedereen gaat naar Hem toe! Hier lijkt iets van een concurrentiestrijd in door te klinken, waarbij de leerlingen van Johannes vrezen dat ze aan de verliezende hand zijn. Zoals dat bij rivalen kan gaan wordt de naam van de 'opponent' niet eens genoemd en klinkt het wat afstandelijk 'de man die bij u aan de overkant van de Jordaan was, over wie u een getuigenis afgelegd hebt'.

Maar Johannes gaat niet mee in die rivaliteit. Hij verwoordt een volledige omkering, een beweging die de Bijbel zo kenmerkt: Hij moet groter worden en ik kleiner. En waar rivaliteit tot strakke en verbitterde gezichten kan leiden en soms zelfs tot verdriet, gaat het hier over vreugde! En niet zo maar een vreugde, maar over een volkomen vreugde. En daarbij gebruikt Johannes het beeld van de vriend van de bruidegom. Johannes is blij en verheugd zoals de vrienden van een bruidspaar dat bij een bruiloft kunnen zijn. Ik moest bij de tekst zelf terugdenken aan die keer dat ik getuige mocht zijn op het huwelijk van mijn dierbare jeugd vriend. De blijdschap die je kunt hebben omdat iemand die je dierbaar is het geluk in zijn leven heeft gevonden. Zoals er misschien ook bij uzelf voorbeelden bovenkomen van momenten dat u oprecht en intens blij was voor een ander.

Geluk en blijdschap, het is ook het thema van deze zondag Gaudete: Verheugt U! Dit is een andere vreugde dan we vaak om ons heen zien. Dit is niet de vreugde om het verlies van de ander, wat we bij rivaliteit vaak zien, waar men zo kan genieten van de bedrukte gezichten van de verliezers. De vreugde van Johannes is dat hij vooruit gezonden is om naar Hem te verwijzen die na hem komt: Jezus Messias. Hij die ontvangen heeft wat alleen door de hemel gegeven kan worden. Het lijkt een verwijzing te zijn naar de doop van Jezus door Johannes, waar, zoals elders in het Evangelie staat omschreven, de geest van God als een duif op Hem neerdaalde. En er een stem, uit de hemel klonk: 'Dit is mijn geliefde Zoon, ik Hem vind Ik vreugde. Het is de vreugde om de wetenschap dat God ons in deze Jezus nabij gekomen is, in

een kwetsbaar kind, in een mens van vlees en bloed. De vreugde om een licht dat schijnt in de duisternis in deze wereld, in ons leven'; een licht waar de duisternis geen macht over krijgt, hoe alomtegenwoordig de duisternis ook kan zijn. Iets van die duisternis schemert in de Evangelielezing door. Het is een kort en onheilspellend zinnetje: Johannes was immer nog niet gevangenzet. Het grijpt vooruit op wat we elders in het Evangelie zullen horen: dat Johannes' rol als wegbereider van Jezus hem letterlijk de kop zal kosten. De vreugdevolle woorden van Johannes staan in de context dat zijn getuigenis hem het leven zal kosten.

In de lezing uit de profetie van Jesaja gaat het ook over uitbundige vreugde, die ook daar in contrast staat met de duisternis die het leven kan kenmerken. Uitbundige vreugde staat tegenover het gewezen en geweeklaagd, gezondheid en lang leven tegenover de erbarmelijke omstandigheden waarin kinderen en volwassenen jong sterven. De tekst zet echter in met een radicaal nieuw begin: 'Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.' Dat wat er is, deze wereld waar mensen elkaar kwaad doen, waar verwoesting en oorlog zo alomtegenwoordig is, waar mensen onheil stichten, waar onheil ons kan treffen, gaat voorbij en zal in de vergetelheid raken. Daarvoor in de plaats komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waarin de vreugde volkomen en alomtegenwoordig zal zijn, want, met de woorden van Openbaring 21: 'dat wat er eerst was, die woeste zee van het leven die over ons heen kan spoelen, is voorbij...'

Wat dan overblijft is volkomen vreugde. In de Bijbelse profetie is dat iets wat enerzijds als visioen wordt geschetst; de nieuwe hemel en de nieuwe aarde uit openbaring 21, de voleinding van deze wereld; het is er nog niet, het is een belofte, een perspectief waar vanuit wij mogen leven. Precies dat maakt dat de liturgische kleur voor deze derde Adventszondag roze is: het is de zondag van het *nog niet*. We weten dat het licht zal doorbreken, het is er nog niet, maar het kondigt zich al aan; in het paars breekt er al iets van het wit van kerst door, wat het paars tot roze kleurt. Anderzijds kan in deze wereld, in ons leven al iets van die vreugde zichtbaar worden. Daar waar rivaliteit plaatsmaakt voor broederschap. Daar waar er oprecht blijdschap en vreugde is om het geluk van een ander. Daar waar we te midden van de duisternis in deze wereld of in ons leven, een lichtpuntje ontdekken, er een licht voor ons opgaat, in een gebaar of een woord wat ons goed doet, waarmee we ons gezien en gekend voelen.

Iets van die vreugde kan ook zichtbaar worden in de maaltijd die wij nu met elkaar gaan vieren. Deze maaltijd is ten diepste een vreugde maaltijd, een bruiloftsmaal. Met brood uit de hemel en bruiloftswijn, de wijn van het koninkrijk; voorsmaak van het visioen van Jesaja. Om ons te binnen te brengen dat God ons nabij komt in een kind dat de naam *Immanuel* krijgt: God is met ons.

Ja, verheugt u, want in het duister van de tijden zijn wij nooit alleen. Dat mag zichtbaar en tastbaar worden in brood en wijn wat wij met elkaar gaan delen, waarbij de Opgestane Christus onze gastheer is. Hij die ons opdroeg: doe dit tot Mijn gedachtenis. Opdat wij mogen weten: in leven en sterven, God is met ons. Amen.